

Viite:

Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö 7.3.2022, VN/7259/2022
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto Tenojoen kalastussäännön vuotta 2022 koskevista täsmennyksistä Maa- ja metsätalousministeriön pöytäkirjasta, johon on kirjattu neuvottelutulos Suomen ja Norjan välisistä neuvotteluista Tenojoen kalastussäännön täsmennyksistä kalastuskaudelle 2022

Veahčaknjárgan osakaskunta toteaa lausuntonaan:

1. Ehdotus on käytännössä jatkoa vuoden 2021 lohenkalastuskiellolle Tenolla. Kutuvaltioperiaatteen mukaan Tenon lohta voidaan pyytää Suomen puolella kolmisenkymmentä prosenttia. Vuonna 2021 Tenon lohta ei pyydetty lainkaan Suomen puolella, kun taas Norjan lainsäädäntö salli lohen pyytämisen rannikolla.
2. Ehdotus rajoittaa kiistatta saamelaisten kulttuurimuotoon liittyvän perinteisen kalastuksen harjoittamisen, lohenpyynnin harjoittamisen, sekä ajallisesti että menetelmällisesti. Saamelaiseen perinteiseen kulttuurimuotoon kuuluu pato- ja verkkopyynnin lisäksi kulutus, nuottaus ja kalastaminen vavalla ja vieheellä sekä veneestä että rannalta. Osakaskunta painottaa, että myös kalastaminen vavalla ja vieheellä on osa perinteistä saamelaiskulttuuria, joten pöytäkirjalla tulisi mahdollistaa myös kalastus saamelaisille kalastusoikeuksien haltijoille.
3. Maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa vuoden 2022 koskevat kalastusrajoitukset saatettavaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella. Osakaskunta toteaa, että ehdotuksesta tulisi säätää vähintään lailla, sillä ehdotuksessa rajataan saamelaisten kalastusoikeuden haltijoiden perusoikeuden ydinaluetta, oikeuttaa harjoittaa lohenkalastusta tosiasiallisesti kokonaan. Ehdotus mitätöi kokonaan saamelaisten kalastusoikeuksien haltijoiden oikeutta omaan kulttuuriinsa eli perustuslain 17 §:n 3 momentissa määritellyn saamelaiskulttuurisuojan perusoikeutena.
4. Perustuslain 22 §:ssä säädetään julkisen vallan yleisestä velvollisuudesta perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseen. Perusoikeuksien tosiasiallinen toteutuminen edellyttää tosiasiallisten edellytysten luomiseksi perusoikeuksien käyttämiselle eli saamelaisten kalastuksen sallimisen. Lisäksi turvaamisvelvoite velvoittaa maa- ja metsätalousministeriötä ottamaan huomioon positiivisen toimintavelvoitteensa.
5. Ehdotuksen rajoitusten tulee olla paitsi hyväksyttävää myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa. Lohensuojelu on yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa, mutta ehdotuksen rajoitukset kohdistuvat kaikkiin tasapuolisesti, saamelaisten kalastusoikeuden haltijoiden oikeutta harjoittaa omaa kulttuuriaan ei oteta huomioon omana oikeussubjektiryhmänä. Jotta rajoitukset kohdistuvat viimekätisesti saamelaisiin kalastusoikeuden haltijoihin, heidän tulee olla oma kalastajaryhmänsä kalastussäännössä, sillä onhan saamelaisilla etusija kalastukseen perustuslain 17 § 3

momentin mukaan.

6. Ehdotuksessa esitetään, että kalastusoikeuksien haltijoille mahdollistetaan lohen kalastaminen joko padolla yhteensä neljä vuorokautta tai vaihtoehtoisesti verkoilla kaksi vuorokautta heinäkuussa 2022. Padon rakentaminen vaatii suurta panosta, sitä kannata rakentaa neljän vuorokauden takia. Jäljelle jää kahden vuorokauden verkkokalastus, joka on rinnastettavissa lohen vuoden 2021 lohen kalastuksen täysikieltoon. Ehdotuksessa ei huomioida lainkaan saamelaisten kalastuksen sallimista, ainoastaan rajoittamista, siinä merkitystä on vain luonnonsuojelullisella aspektilla.
7. Lausuntopyynnöstä puuttuu kokonaan perusoikeuksien rajoitusedellytysten sekä ihmisoikeuksien toteutumisen arviointi. Siitä puuttuu myös taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten arviointi.
8. *Poikkeus 12 §:n 4 kohdasta, jossa ehdotetaan, että kunkin valtion toimivaltainen viranomainen voi asettaa ylimääräisen rauhoitusalueen Galbajoen ja Vetsijoen suun väliselle alueelle. Rauhoitusalue on tällöin kyseisen valtion rannasta syväväylään asti.* Osakaskunta näkee ehdotetun rauhoitusalueen olevan perusteeton, sillä rauhoitukselle ei ole lohensuojelullista eikä geografista perustetta. Ehdotus on syrjivä Veahčaknárgan osakaskunnan osakkaiden kannalta. Osakaskunta näkee, että ehdotuksella rangaistaan osakaskunnan jäseniä meneillään olevista oikeudenkäynneistä, joissa julkinen valta on ja osakaskunnan jäsenet ovat vastapuolina. Julkinen valta käyttää väärin harkintavaltaansa kohdistuen sen osakaskunnan osakkaisiin ilman laillista perustetta säätäänsään ylimääräisen rauhoitusalueen osakaskunnan vesille.
9. Maa- ja metsätalousministeriö esittää pöytäkirjaluonnoksen voimaansaattamista valtioneuvoston asetuksella. Osakaskunta vaatii ehdotuksen säätämistä lailla ehdotuksen sisältämien saamelaisiin kalastusoikeuden haltijoihin kohdistuvien merkittävien perusoikeusrajoitusten vuoksi.

Rovaniemellä 28.3.2022



Anne Nuorgam
puheenjohtaja